

891.542-93
Մ-64

3724

ՓՈԲՐԻԿ ԳՐԱԴԱՐԱՆ

Գ. ՄԵՍԵՐՆ

ԻՄԱՍՏՈՒՆ ԵՉԸ

ՀԼ Բ Ի Ս Բ

(Պատկերազարդ)

891.995

Մ-64

ԹԻՖԼԻՍ

Տպարան «ՀԱՅԿԱՅԻՆ» Նրաճակատա փող. 6

1912

Ի Չ ԿՈՎ

5274

891.995.

Մ-64

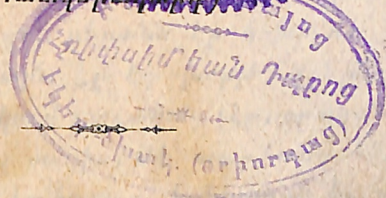
56

Գ. ՄԵՍԵՆ

2004

Ի ՄԵՍԵՆԻՆ ԻՅԸ

Գրքը 2 կող.

ԹԻՖԼԻՍ

Տպարան «ՀԵՐՄԷՍ» Գրաֆսկայեա փող. 6

1912

Իմաստուն Եզր

Հեփաթ

Մի մարդ է լինում, ասում են, ու
մէկ էլ մի կին: Էս մարդու կինը մեռ-
նում է, թողնում մի տղայ երեխայ:

Մի ժամանակ անցնելուց յետոյ սա
նորից ամուսնանում է, և ունենում մի
տղայ էլ երկրորդ կնոջից: Էս խորթ
մայրը աչքով աչք չունէր թէ առաջւայ
որդուն տեսնի. ողջ օրը բանեցնում էր,
ամեն բանի նրան էր ուղարկում,
հալալ հաց էլ չէր տալիս, որ ուտի,
մինչդեռ ամեն ազիզ պատառ պահում
ու իր որդու բերանն էր կոխում:

Տաւարն էլ էդ խորթ երեխային
էր ուղարկում բաւական չէր, օրական մի
կրտենի էր տալիս, թէ՛ տար հանդ, հետդ
ման ածա էս հացը ու երեկոյեան ետ բեր

տուն, որ ուտենք՝ հանդի եղած հացը համով է լինում, ասում էր:

Խեղճ երեխան էսպէս մնում էր երկու կրակի մէջ. ուտէր վայ էր, չուտէր վայ էր: Հայրը հօ շատ բան չէր իմանում, բայց եթէ իմանար էլ, ի՞նչ պէտք է ասէր՝ հօ կնոջը թողած, տղին չէր հաւատալու:

Էս երեխան կըլինէր էսպէս տասը, տասներկու տարեկան: Ինչ խորթ մէրը ոտքը ներս էր գրել էն շեմքովը՝ նրա աչքի արտասուքը դեռ չէր ցամաքել. օր ու գիշեր մի գլուխ լաց էր լինում: Էն էլ չիմանաք թէ ամեն տեղ, ամենի մօտ: Սկը տարել էր, թէ խորթ մէրն իմանար, որ նա իր պատճառով համարձակում է ունքը փուտ գցել. մարդին էնպիսի բաներ կասէր, որ տանից կը կորցնէր: Նրա լացատեղը գոմի խորքն էր ու հանդը, որտեղ ուրիշ ոչ ոք չըկար՝ խորթ մօրը խաբար բերելու: Ասած է՝ թէ որբի ճակատը պինդ կըլինի, կեանքը երկար. բայց էն էլ է ասած, որ եթէ

որքը բախտ ունենար՝ իր մօրիցը կու-
նենար: Էս երեխան էլ, թէև ճիշտ է,
քաղցից ու ծարաւից չէր մեռնում,
բայց դէ էն ի՞նչ ապրել էր, որ նա
էր ապրում: Առաջւայ էն վարդի նման
բացւած, կարմիր ու գեղեցիկ երեխան,
որ ամեն տեսնող կանգնում էր, թէ մի
մին էլ նայեմ, հիմա թառամել էր, ճըլո-
րել, աչքերն էին մնացել միայն կեն-
դանի: Տանը հօ խորթ մօր ահից չէր
համարձակի մօտենալ իր խորթ եղբօրը
կամ քոյրերին. բայց որ հազարից մին
մօտենար նրանց հետ խաղալու՝ պրծաւ:
Օձի ճուտն էլ, ասում են, մօր բնա-
ւորութիւնը կունենայ. էնպէս էին
խանչխանչում, լաց լինում, որ կասես
թէ սև օձը սրտներիցը կծեց.
իբր թէ Գուրգէնն արաւ էգ: Դրանից
յետոյ դէ աչքաւորը ոչ տեսնէր, ական-
ջաւորը ոչ լսէր, թէ ի՞նչ էր գուրս
զալիս խորթ մօր բերանից, ի՞նչ վէշ
զալիս Գուրգէնի գլխին:

Բայց թէ հիմա դուք Աստծու ողորմու-

Թիւնը տեսէք: Հանդի նրա ընկերները իրենց շունն էր ու առաջի մի քանի գլուխ տաւարը: Սրանց մէջ, մի շէկ, երկարամազ, բոլորից յաղթանդամ, գեղեցիկ ու կեռապոզ մի եզը կար՝ անունը Սարու (շէկիկ):

Մի օր, երեխան հանդի արեւուն արած, Թինկն էր տուել մի քարի ու լուռ ու տխուր լալիս էր: Արտասուքները իրար ետեւից գլորւում էին հանգլորւում. կասես վառած ու հալւող մոմի կաթիլներ լինէին, որ ներքեւ էին գալիս ու կիսումը սառչում: Խեղճ երեխան յիշեց իր մօրը, յիշեց Թէ ինչպէս ազիզ էր պահում նա իրեն, բերանի պատառը հանում էր տալիս, քիչ էր քնում Թէ սիրտը ճղէր մէջը դնէր, աչքից բաց չէր թողնում, որ ինչ է չըկարօտի, իսկ հիմա... Ու յանկարծ մի էնպիսի անարաւ, որ կրակը դառաւ մարդու սիրտ:

—Ախ Աստուած, ասաց, բո վանդդ շատ, էս ինչ է իմ օրը. ինչո՞ւ առաջ

ի՞նչ չըտարար, յետոյ իմ մօրը: Բանմէր որդի է լինում, որ անմէր ապրի...

Երեխից մի քիչ հեռու էլ պառկել էր Սարուն ու իրեն լիզ էր տալիս: Որ էսպէս ան քաշեց, ու Աստծուց

զանգատեց Գուրգէնը, եզը յանկարծ վրայ նստեց, երեսը դարձրեց դէպի երեխան ու մարդու լեզուով ասաւ.

—Ինչո՞ւ ես լաց լինում, այ տղայ, ինչ է դարդդ, որ օր ու գիշեր արտասուք ես թափում, կրակդ մարդու գլուխի ածում: Ասա, տեսնենք, գուցէ դրան էլ մի ճար կայ:

Գուրգէնը մի խոր հոգոցով լացը կտրեց, և զարմացած վրա նստեց:

— Ես էլ որ լաց չըլինեմ, բա ո՞վ լաց լինի, Սարու ջան. քեզ նման մի՞նն էլ չըկար մի՞նչ օրս, որ սիրտս թափեմ հանգստանամ: Էն օրւանից, ինչ իմ մէջս մեռել է, սոված, ծարաւ օրերս սպանում եմ, չըգիտեմ թէ երբ պէտք է լինի վերջը: Պատառ տւած տեղն էլ, խորթ մէջս վրան թքում է՝ դէմ անում, դէ արի կեր ու ապրի:

— Դրա համար ինչի՞ ես դարձ անում. այ, իմ պողիս մինը մեղրով է լիքը, մինը՝ եղով. ծծի՛ր ինչքան էլ ուզում ես, էլ ինչի՞դ է պէտք նրանց հացը: Մի՛ վախիլ, ինքն էլ անվերջ, անհատնում է, բանի ծծես՝ տեղը նորից կըլցւի:

— Միայն մի բան պէտք է լաւ գիտենաս Գուրգէն, — շարունակեց Սարուն, որ քո ծծելդ ոչոք չիմանայ, թէ չէ քեզ համար լաւ չի լինի:

Գուրգէնը էս որ լսեց, մօտ վա-

զեց իսկոյն՝ աջ պողի ծայրը դրաւ բերանը, ծծեց՝ տեսաւ եղ. ձախը ծծեց՝ մեղը. էլ ի՞նչ էր հարկաւոր նրան ուրիշ: Դեռ մի հէնց էստեղ տեղնուտեղը լաւ ծծեց մի՞նչ և կշտացաւ, իսկ յետոյ էլ միշտ նոյնն էր անում, երբ կամենում էր:

Ի՞նչ ասել կուզի, որ մի քանի օրից յետոյ նա էլ էն Գուրգէնը չէր: Եղ ու մեղը ուտողի գոյնը դէ ի՞նչ կըլինէր:

Էն որ ասել են՝ ով որ տարով կըմեծանայ, նա օրով էր մեծանում, հէնց դա էր: Մնացաւ մի օր, երկու օր, մի ամիս, աւելի. էլ նա հացի կարիք չէր քաշում. խորթ մօր տւած պատառներն էլ իսկի չէր ուզում վերցնի, կամ վերցրած ժամանակն էլ շանն էր տալիս. ինքն էլ ուրախ, զւարթ, առաջւայ թառամած, խորթ մօր ձեռքի նայող երեսան չէր: Մի խօսքով, էն օրից, ինչ Գուրգէնը ճանաչել էր Սարուն՝ փոխւել էր: Էս բանը նկատել էր մէրը ու մնացել շարած:

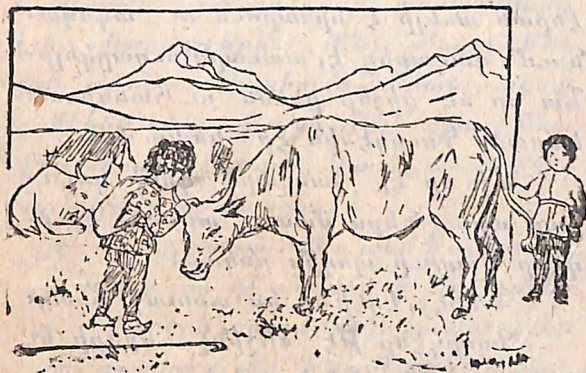
Ի՞նչ է պատճառը, մտածում էր նա, որ ինչ տանը լինում է, չի լինում, իմ որդուն եմ տալիս, ոչ մի գործի չեմ ուղարկում, էլի գունատ, էլի նիհար. իսկ Գուրգէնին, որ շան տեղ քաշ եմ տալիս, չոր հացն էլ եմ խնայում՝ էլի գոյնը տաան անգամ լաւ:

Շատ մտածեց, շատ կատաղեց, փրփրեց նախանձից, բայց դէ ի՞նչ անէր. ատելը նրանից շատ չէր լինի, զրկելը՝ նոյնպէս:

— Գուցէ սրա գաղտնիքը հանդ գնալունն է, — մտածեց նա. — եկ իմ երեխային էլ նրա հետ հանդ ուղարկեմ, տեսնեմ:

Ու էդպէս էլ արաւ: Էն օրից, իր որդուն էլ Գուրգէնի հետ հանդ ուղարկեց, առաջուց պատւիրելով, թէ տես, հանդի Գուրգէնը ինչ որ անի՝ դու էլ արա: Գուրգէնին թէև դուր չեկաւ եղբոր ընկերութիւնը, բայց դէ ի՞նչ անէր, կարա՞ր հակառակէր մօրը: Բայց թէ նա էլ ի՞նչ պէտք է խանգարէր Գուրգէնին

որ, կամ ի՞նչ կըկտրէր նրա խելքը, թէ եզան պոզիցը կարող է եղ կամ մեղր դուրս գցել: Էն է Գուրգէնը հանդում երբ սովածանում էր, որն է պատրւակով ետ էր մնում կամ առաջ ընկնում եղբօրից, մօտենում Սարուին,

ձեռքերը քսում աչքերը կամ պարանոցը, իբր թէ քոր անում. նա էլ գլուխը կռացնում էր ու էդպէս ծծում: Մի օր էլ եղբայրը ուզեց Գուրգէնի պէս մօտենալ Սարուին, բայց Սարուն էնպէս փնչացրեց ու վրա պրծաւ, որ եթէ

Գուրգէնը ուշ հասնէր, ով գիտէ ոտքերի տակը տար կամ պողերի ծայրը հանէր: Դրանից յետոյ էգ երեխան էլ հանգ չը գնաց: Մայրն էլ տեսաւ որ չէ, որդին Գուրգէնի նման կարմրեալու և գեղեցկանալու փոխարէն, քանի գնում էնքան աւելի է նիհարում ու տգեղանում՝ դադարեց էլ տաւարն ուղարկելը: Նա օր ու գիշեր քունն ու հանգիստը կտրած, Գուրգէնին էր հետևում:

Մի օր էլ յանկարծ գոմի դուռը բաց արաւ ներս մտաւ, տեսաւ Գուրգէնը Սարուի պողին ընկած:

— Էհէյ, էգ ի՞նչ ես անում, ասաց:

Գուրգէնը թէ՛ «Ոչինչ, կրծքի ու ճակատի միջատներն եմ ջուկում»:

Մայրը թէև չըհասկացաւ բանի էութիւնը, բայց այնուհետև էլ տեսնում էր, որ էս Գուրգէնը Սարուից պոկ չի գալիս, գիշերներն էլ գլուխը վրան է քնում: — «Էստեղ մի եւ կայ», մատը կծեց խորթ մայրը, «թէ չէ նրա պէս տասը, տասներհինգ գլուխ տաւար էլ

ուրիշ կայ, հէնց միշտ էլ նրան պէտք է քորի ու տգեղը հընարի»:

Թէև Գուրգէնը հազար ու մի տեսակ պատճառաբանում էր, որ Սարուն բոլորից օգտակար ու խելօք եղն է, որ պառաւ ու շատ երախտիքի տէր է, բայց և այնպէս սրանցով մօր կասկածները էլի չփարատեցին: Ի՞նչ անէր, ի՞նչ չանէր, չար օձը սիրտն էր մտել, պէտք է մէկին կծէր, թոյնը մէկի վրայ թափէր. էսպէս էլ եղաւ: Մտաւ անկողինը, սուտ հիւանդ ձևացաւ:

— Հայ, հարայ, մեռնում եմ, ասաց:

Երկու օր դիտմամբ ոչինչ չըկերաւ. երրորդ օրը միայն՝ մարդը որ շատ հարցրեց, թէ ի՞նչ կուտես՝ պատասխանեց. — Երազումս մէկը եկաւ ասեց՝ քո դեղը ձեր Սարու եզան միսն է, որ նրանից մի շամփուր խորովես, ուտես՝ կառողջանաս:

Խեղճ մարդը մնաց մոլորւած, ի՞նչպէս մորթէր Սարուին. իր տան սիւնն էր: Երբ կնոջն ասաւ՝ ուրիշ մի հորթ

կամ աչառ մորթեմ Սարուի տեղակ,
քիչ մնաց խեղճի գլուխը պոկէր:

— Իմ չըլինելուց յետոյ, աշխարհը
գայ ու ջուրը տանի, ասաց. մի՞եզն էլ
ինձանից լաւ ես համարում:

Ճարը կտրած՝ խեղճ մարդը հա-
մաձայնեց միւս օրը մորթել Սարուին:
Երեկոյեան խորթ մօր երեխաները ու-
րախ-ուրախ յայտնեցին Գուրգէնին, թէ
ապին էգուց քո Սարուին պէտք է
մորթի:

Կայծակ դիպչէր Գուրգէնին լաւ
էր, քան թէ էդ լուրը լսէր: Հացն էլ
մոռացաւ, ջուրն էլ: Քաշեց գոմի մի
անկիւնը և սկսեց լաց լինել յուսահատ:
Նա իր արտասուքները աշխատում էր
Սարուիցն էլ ծածկել, հնց յայտնէր
նրան այդ բոլորը: Բայց դէ Սարուն էլ
հօ մի հասարակ անասուն չէր, նա ի-
մաստուն էր. ամեն բան նրան արդէն
վաղուց յայտնի էր եղել: Երբ բոլորն
էլ, թէ տանը, թէ գոմումը խորը քնի
մէջ էին, ու միայն Գուրգէնն էր ար-

թուն լալիս, Սարուն մօտեցաւ նրան
ու հարցրեց.

— Էդ ի՞նչ է, Գուրգէն, հիմա ինչու
ես լալիս, ասա մի տեսնեմ:

— Է՛է՛... Սարու ջան, ես լսել եմ՝
շատ եմ ուրախ, որ քեզ էլ ասեմ,—
պատասխանեց Գուրգէնը, ու արտասուք-
ները թափեցին:

— Ոչինչ, ասա տեսնենք, դարդն
առանց դարման չի լինի:— Գուրգէնը
հազիւ հազ իրեն զսպելով պատմեց թէ՛
բա Սարու ջան, էսպէս, էսպէս բան...
խորթ մէրս երեք օր է հիւանդ է, բան չի
ուտում, հիմա ասել է, որ քո մսիցն է
ուզում. հայրս էլ էգուց քեզ պէտք է
մորթի...

— Քեզ չափ էնպէս պէտք է տես,
որ գլխի չընկնեն. բայց դեռ էլի ոչինչ,
սւշ չէ, միայն թէ ի՞նչ որ ասեմ,
պէտք է կատարես:

— Ամէն ինչ կը կատարեմ, միայն
թէ քեզ չըմորթեն, Սարու ջան, ամէն
ինչ:

— Դէ լսիր, Գուրգէն, էգուց դու տաւարը չըգնաս. որ հայրդ ինձ մորթելիս թոկ ուզի կապելու, կըգնաս հին թոկը կըբերես, մի խախալ լիքը մոխիր էլ տակա կածես, ու ինքդ պինդ վրաս նստես ձիավարի:

Միւս օրը ճիշտ որ Սարուին ջուկեցին տաւարից ու թողին տանը: Գուրգէնը էդ օրը տաւարը չգնաց. հայրըն էլ նրան չստիպեց, քանի որ Գուրգէնի արտասուքները գաղտնիք չէին նրա համար: Այդ օրը միւս որդուն տաւարն ուղարկեց:

Երբ հայրը պատրաստեց մորթելու, Գուրգէնին պարանի ուղարկեց: Գուրգէնը գնաց հինը բերաւ:

— Այ որդի, ինչո՞ւ նորը չբերիր, ասաց հայրը:

— Էս էլ բաւական է, ապի, հօ չի կտրելու, փախչի:

Դրանից յետոյ էլ գնաց երկու խախալ մոխիր բերաւ, ածեց էնտեղ, որտեղ պէտք է Սարուին վեր գցէին:

— Պառաւ, աշխատաւոր եղն է, ապի ջան, ասեց, թող տակը փափուկ լինի:

— Էհ, ի՞նչ անում ես արա, անուշադրութեան տաւ հայրը:

Երբ ամեն ինչ պատրաստ էր ու հայրը էն է ուզում էր դանակը վերցնի, Գուրգէնը նստեց Սարուի մէջքին ու ջուխտ ձեռքով բռնեց երկու կողմի փունջ մագերիցը: Հայրը դրա համար էլ չու-

զեց որդու արտին դիպչի. երեխայ է, ասաց, թող ինչ ուզում է անի՝ էս է մորթելու եմ: Հէնց դանակը մօտեցրեց Սարուի բզին, թէ չէ, եզը փնչացրեց, պարանը կտրեց, մոխրի թողով լցրեց շրջապատողների աչքերը, ու աչքդ բարին տեսնի, Գուրգէնին էլ առաւ թռաւ:

Մնացին ետեւիցը ապշած, կանգնած. իսկ Սարուն էնպէս էր գնում, էնպէս էր գնում, ոնց որ մի հրեղէն ձի: Դրանից յետոյ հայրը շատ աս ու վիշտաւ, շատ գլխին տաւ, բայց էլ ուշ էր, ինչ կօզնէր:

Եկաւ տուն մտաւ, փայտը քաշեց, թէ կնոջը թակի, սպանի:

— Այ բո տունը քանդի, ասեց, թէ կնիկ ես, էս ինչ օյին էր որ իմ գլուխըս բերի դու. եզս կորաւ՝ ջանք-ջանքս ամբ, որդիս էլ հետը գնաց: Ուրիշները ամիսներով հիւանդանում են, մի հաւի կռտ էլ չեն ուզում, հիմա դու երկու օր էր եղն էիր ուզում, հորթն էլ բաւական չէր:

Հիւանդ կնիկը ճշաց, ծլաց, վեր թռաւ անկողնից, էս անկիւնին տաւ, էն անկիւնին տաւ, հազար ու մի ստատանութիւն բանեցրեց՝ մինչև որ պրծաւ: Հիմա թողնենք սրանց էստեղ, մենք գնանք իմաստուն եզան ու Գուրգէնի ետեւից:

Սարուն ու Գուրգէնը շատ գնացին թէ քիչ, էդ Աստած գիտէ, միայն վերջը հասան մի անմարդաբնակ, անծանօթ անտառ: Դու մի ասիլ, իմաստուն Սարուն զեռ շատ շատ հնարքներ ունի, որ Գուրգէնը զեռ չըգիտէ: Նա շրջեց, շրջեց, վերջապէս գտաւ մի հատիկ բսած երկամր եղէգ: Գուրգէնին ասաւ.

— Գարիբ էդ եղէգը, տակի կէսն էլ դէն գցիր, վերի կէսն էլ, ու մէջ տեղիցը մի շլացու վերցրու բեզ համար:

Գուրգէնը էդպէս էլ արաւ: Եւ երբ որ շէն շինեց ու փչեց, նա սկսեց ածելով Սարուի անունը տալ:

— Դէ գիր ծոցդ, ասեց նա ու նորից

Գուրգէնին առաւ շրջեց ամբողջ անտառը, վերջը գտաւ մի բարձր ու յարմար ճիւղաւոր ծառ. լիզեց՝ էդ ծառը կտրեց վէր ընկաւ։ Նա Գուրգէնին նստեցրեց էդ ծառի ճիւղերի արանքումը ու ասեց. ես գնում եմ արածելու. երբ որ սովածանաս, հանիր ծոցիցդ շին, փչիր մի երկու անգամ, ես որանդ էլ լինեմ, կըգամ.—էս ասեց Սարուն ու նորից լիզեց. ծառն ամբողջացրեց։ Գուրգէնը մնաց ծառի վրա, էնտեղ նա իր համար մի լաւ տեղ պատրաստեց, իսկ Սարուն հեռացաւ գնաց արածելու։ Երբ որ Գուրգէնը քաղցածանում էր, հանում էր ծոցից շին, փչում մի երկու անգամ. Սարուն իսկոյն գալիս էր, ծառը լիզում, վեր բերում, կըշտացնում եղով ու մեղրով ու նորից գնում ծառին, նորից գնում։

Էսպէս նրանք մարդկանց չար նախանձից հեռու ապրեցին բաւական երկար ժամանակ։ Գուրգէնը մեծացել, էնպէս մի գեղեցիկ բոյ ու բուսաթ էր առել.

որ տեսնողը կասէր թագաւորի որդի է: Դու մի ասիլ, էս անտառը մի թագաւորի է, որ օձն իրա փորովը, զուշն իրա թևովը վախենում են, թէ էդ տեղով անցկենան: Էս թագաւորն էլ մի հատիկ աղջիկ ունի, էնքան սիրուն, էնքան շարմաղ, որ արեին ասում է, դու հեռացիր՝ ես քո տեղդ լուս տամ: Աշխարհումն էլ թագաւորի ու իշխանի տղայ չէր մնացել, որ չուզէնար նրան փեսայ դառնալ. բայց Լուսեղէնը ոչ ոքի չէր հաւանել: Թագաւորը ծերացել էր. որդի էլ չունէր: Միակ ուխտն էն էր, որ քանի աչքը բաց էր, մի արժանաւոր փեսացու գտնի իր աղջկայ համար, բախտաւորեցնի նրանց ու ինքն էլ իր մահւան ժամին օրհնութեան հետ իր թագաւորութիւնն էլ տայ նրանց: Բայց օրերն անցնում էին ու ծերունի թագաւորը իր ուզածին արժանի չէր լինում:

Մի օր Լուսեղէնը իր նաժիշտներով, նազիր վեզիրներով, դուրս է գա-

լիս անտառն զբօսնելու, տեսնելու նրա միջի աննման ծաղիկներն ու թռչունները, եղնիկներն ու եղջերուները, որոնք տանու նախիրների նման ազատ շրջում էին էնտեղ: Նա զբօսնելով դուրս է գալիս մի փոքրիկ թալա (բացատ):

Էնքան դուր է գալիս նրան էս ծաղկանկար բացատը, որ նստում է մի քիչ հանգստանալու: Նաժիշտները դեռ ոտքի վրա են լինում, որ Լուսեղէնը թինկ տւած տեղից աչքը գցում է տեսնում, ինչ տեսնում. իր կողքի ծառին քնած է մի նորահաս պատանի, մի սիրուն արմաղան տղայ, որ նրա նմանը իսկի չէր տեսած: Արևի շողերի առակ, տերևների սաւերները մեղմ խաղում էին նրա դէմքին, ասես թէ թիթեռնիկներ լինէին: Քիչ մնաց Լուսեղէնի ուշքը գնար, բայց էլի իրեն պահեց: Առանց ոչ ովի մի բան ասելու՝ նա վերկացաւ և յայտնեց, որ գնալու ժամանակն է:

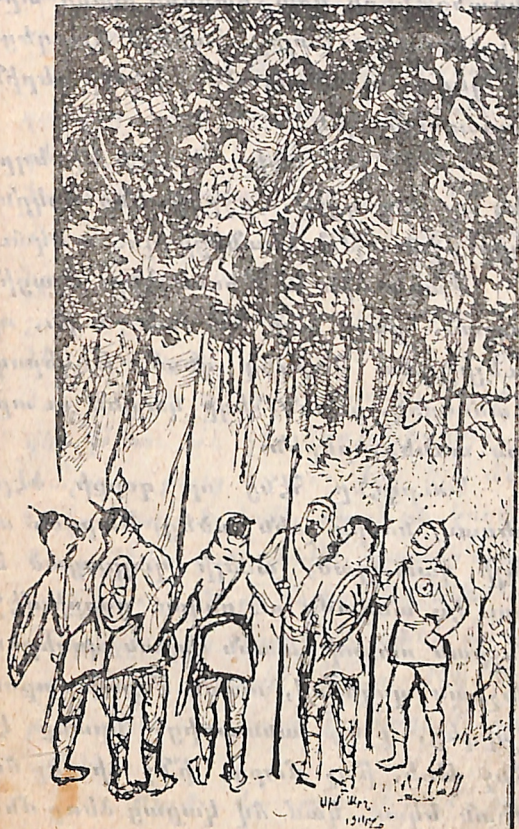
Մէկ թէ՛ երկու օր էր անցել, որ

Հուսեղէնը մի էսպիսի երազ պատմեց իր հօրը:

—Մի արևոր մարդ երազումս ինձ ասեց՝ թէ քո և քո հօր ցանկացած փեսացուն Աստուած ինքն է ուղարկել, և նա այժմ արքայական անտառում ձեզ է սպասում մի ծառի վրայ:

էս բանը թագաւորին մին ծիծաղելի թւաց, մին էլ ուրախալի, թէ ով զիտէ, գուցէ ճիշտ է: Հուսեղէնը ձի պատրաստել տաւ, տեղն էլ, իբր թէ մօտաւորապէս, ցոյց տաւ, ու հրամայեց գնացող իշխաններին, որ գլուխն, պատուով պալատ բերեն: Թագաւորի մարդիկը քիչ ժամանակից յետոյ գտան մեր Գուրգէնին ծառի վրայ. նրան հրաւիրեցին, որ ցած գայ:

—Ցած եկ, ա՛յ տղայ.—ասացին,— ցած եկ, բեզ թագաւորի պալատը պէտք է տանենք: Բայց Գուրգէնը մերժեց և երբ վեզիրները փորձեցին իրենք բարձրանալ ծառը, Գուրգէնը հանեց ծոցից շւին ու փչեց թէ չէ, Սարուն եկաւ.

եկաւ ու էլ ոչինչ չհարցրեց, ընկաւ անձանօթներէ վրա, ոտքերի տակը տրւաւ, պոզերի ծայրը հանեց՝ շարդեց: Մի կերպ ողջ մնացածները լուր բերին թագաւորին, թէ՛

— Բա չես ասիլ, էսպէս մի եզր, մեզ էս օրը գցեց, էլ չըզիտենք երկընքեցը իջաւ, թէ՛ գետնիցը դուրս եկաւ: Թագաւորն ու Լուսեղէնը մնացին ապշած. բայց նոր հրաման տւին, որ աւելի շատ մարդիկ գնան թոկերով, չլաններով, բռնեն, եզր կապեն ու տըղին առնեն, բերեն:

Գուրգէնը հէնց որ զօրքի ծէրը տեսաւ, նորից շին ածեց: Սարուն աւելի կատաղած, աւելի զայրացած եկաւ էս անգամը ու ընկաւ զօրքի մէջ. ինչքան ոտքով, տասն էնքան պոզերով, ինչքան պոզերով, տասն էնքան ոտքով, շարդեց, քշեց անտառից: Նրանք էլ, ի՞նչ թոկ, ի՞նչ մարդ, ի՞նչ ձի. էլ ո՛ւմ միտն եկաւ, կամ ո՛վ կարաց ձեռք մեկնի թոկի. քաջը նա էր, ով կարաց փախ-

չել, իր գլուխն ազատել: Գուրգէնը մնաց մենակ. Սարուն նորից գնաց արածելու՝ պատուիրելով, որ զգուշ կենայ ու չքնի:

Շատ անգամ թագաւորը մարդիկ ուղարկեց, բայց բոլորին էլ Սարուն շարդեց: Վերջը մի էսպիսի հնարքի դիմեցին. ծածուկ պահապաններ դրին Գուրգէնի մօտ, մինչև որ մի քանի օրից յետոյ նրա բունը տարաւ ու քնեց: Մինը շատ զգուշութեամբ բարձրացաւ ծառը, ձեռքը տարաւ յանկարծ դուրս քաշեց ծոցից շին ու ցած նետեց: Գուրգէնը վեր թռաւ թէ չէ, ձեռքը իսկոյն ծոցը տարաւ, բայց էլ ուշ էր: Էդ ժամանակը Սարուն եօթը սարի էն կողմն էր: Գուրգէնին ցած բերին, տարան պալատ, իսկ նրա շին տւին Լուսեղէնին: Գուրգէնը դրանից յետոյ մի քանի օր մնաց ուշաթափ ընկած: Աչքը մէկ էլ որ բաց արաւ, տեսաւ իր կողքին Լուսեղէնին:

— Ի՜նչո՛ւ ես լաց լինում, սիրուն

տղայ, ասաւ նա, Աստծու կամքն է որ
դու բախտաւոր լինես. ես իմ հօր միակ
աղջիկն եմ, ու ողջ աշխարհումը մի
հատիկ. հարիւր թագաւորի տղայ է ե-
կել ինձ համար ու դատարկ ետ դառել:
Համաձայնիր պսակել ինձ հետ. դու
կը լինես մեր երկրի թագաւորը, ես էլ
քու թագուհին:

— Լաւ, — ասաւ Գուրգէնը, համա-
ձայն եմ ամեն բանի, միայն թէ խընդ-
րում եմ իմ շէխ, իմ շէխ ինձ տւէք:
Երբ Լուսեղէնը յայտնեց, թէ կտորտել
է շէին, Գուրգէնը շատ տխրեց, անչափ
լաց եղաւ դրա համար և վերջը խնդրեց,
որ գոնէ նրա կտորտանքն էլ է բերի տայ
իրեն: Լուսեղէնը կտորները բերաւ և
տաւ Գուրգէնին:

Մի ամբողջ օր Գուրգէնը չար-
չարեց, հազիւ կապեց, կապկպեց կը-
տորները և դրաւ բերանին փչեց: Բայց
նրա ձայնը էլ առաջւայ նման զիլ չէր:

Թէ ի՞նչ էր Սարուի դրուծիւնը
երբ եկաւ ծառի մօտ ու Գուրգէնին

չգտաւ, Աստած ո՛չ նշանց տայ: Որ-
դեկորոյս մօր նման լաց էր լինում
նա. եօթը սարի, եօթը ծովի այն կողմն
էր, որ լսեց մի շատ նւազ ծանօթ ձայն.
սա պլըշեց, ականջ կալաւ և երբ հա-
մոզեց, որ Գուրգէնն է՝ ձայնի կողմը
թռաւ:

Գալիս էր, հնց էր գալիս, որ էլ
ասելու չի: Ծամփին ինչ պատահեց,
ոտնատակ տաւ, սպանեց կամ կիսա-
կենդան արաւ. եօթն օրւայ ճամբան
մի աչքը ճպելում անցաւ, եկաւ հասաւ
պալատին: Պահապաններից մի մասը
հագիւ հազ կարողացան փախչել, գլուխ-
ներն ազատել, թէ չէ շատերը էնքան
շփոթւեցին, որ մի երկու ոտ չփոխած՝
էստեղ, էնտեղ գլխկոնձի եկան, կիտւեցին
իրար վրայ: Սարուն փշրեց վեց երկա-
թէ դոները և հասաւ եօթներորդին,
որի ետեւն էր Գուրգէնը Լուսեղէնի
հետ: Ահից սարսափած՝ ամենը մի տե-
ղով փախաւ թափուեց, ֆապ մենակ
Գուրգէնը: Մի հարւածով վերջինն էլ

3724

5882000

20 13

ՀՀ Ազգային գրադարան

NL0007885

ԴԻՐԵՆ՝

ԹԻՓԼԻՂ, «ԴԻՐ» գրափաճառանոցին:

Тифлисъ, Книжный магазинъ „ГИРЪ“